

שבט התשפ"א
פברואר 2021

כשהבריטים תפסו את יענקלה פלבסקי

מאת: דניאל רוזן, 4X1SK¹

תפיסת תחנת השידור של הלח"י ברחוב השומר 3, תל אביב

ביום שני, 18 פברואר 1946, פשט כוח בריטי גדול על האזור התחום בין רחוב השומר ורחוב רמב"ם בתל אביב, כדי לאתר ולתפוס תחנת שידור מחתרתית של הלח"י, 'קול המחתרת העברית'. הכוח כלל שבע מחלקות משטרה, מהם אחת (20 שוטרים) מאומנת במיוחד לפיזור הפגנות, פלוגת צנחנים, ארבע מכוניות משוריניות, מחלקת חבלה ומספר טכנאים מחיל הקשר המלכותי.

הכוח יצא ממחנה שרונה מיד עם תחילת השידור המחתרתי, בשעה 1930, הגיע לאזור בשעה 1940, ובודד את אזור הפעולה. שש חוליות חיפוש החלו לעבור בין הבתים.

הדו"ח הבריטי מתאר את האירוע כך:² כבר בהתחלה זיהה סרג'נט בריטי אדם נכנס בריצה לבניין ברחוב השומר 3. אדם זה היה יענקלה פלבסקי, המוכר לכולנו כיענקלה יצחקי ז"ל, 4X1AH, נשיא כבוד של אגודת חובבי הרדיו בישראל בשנים 1985–1996. הסרג'נט דלק אחרי יענקלה במעלה המדרגות, אך דרכו נחסמה בידי שני גברתנים, מאבטחי התחנה – אשר פייס ומרדכי מוסקוביץ. בתגרה שהתפתחה השתלטו הבריטים על המאבטחים והבניין ואיתרו תחנת שידור בדירת הגג, שם נמצא מיודענו יענקלה, הקריינית גאולה כהן, וחמישה אנשים נוספים, שכולם נעצרו בידי הבריטים: יצחק זהבי, שמואל גינזברג, דניאל בלאו, אליהו בוטון יוסף ונתן מרפיש. הבריטים עצרו גם את אברהם פוש שישב בבית הקפה בקומת הרחוב, ו-10 מדיירי הבניין.

בדירה נתפסו תחנת השידור של הלח"י, ארבעה אקדחים, שלוש פצצות ו-500 תעודות זהות.

באתר העמותה להנצחת מורשת הלח"י מתואר האירוע כך: "אל הרמקול ניגשה גאולה והחלה לקרוא בהתלהבות, כדרכה. לפתע פרץ לחדר השומר שעל הגג, מבוהל: 'צבא! תוך כדי קריאה הרגישה גאולה שהתרחש דבר והיא שאלה: 'מה קרה?' אלכס [יענקלה יצחקי. 'אלכס' היה כינויו החשאי במחתרת] ניתק מיד את זרם החשמל מן המשדר. הוא הסביר לנוכחים: 'אנו מוקפים צבא, הסתלקו מיד! אני אדאג למה שצריך. אלכס ארז את המשדר בשתי מזוודותיו ודחף אותן אל מתחת למיטה. את המפתחות השליך לגג, כדי שיוכל למצוא אותם אם יתברר שזו בהלת שווא. בעצמו החל יורד במדרגות. במישורת הקומה השנייה עצרוהו החיילים בשאלה: 'אתה גר פה?' אלכס השיב בשלילה ונצטווה ללכת אחריהם... כל הגברים שנמצאו בבית, בדירות ובחדר המדרגות, נלקחו לחקירה. דיירי הבית שוחררו לאחר עשרים וארבע שעות. אנשי לח"י מן החדר שעל הגג לא ש, ררו. הם הספיקו להשמיד חומר כתוב, שעלול

¹ פורסם ב'4XBulletin', עיתון מקוון לענייני חובבי רדיו, עורך: נפתלי בלבראברהנד 4Z1RM, גיליון מס' 11, ינואר 2021, עמ' 11–14, לציון עשור לפטירתו של יענקלה יצחקי ז"ל, 4X1AH.

² The National Archives CO 537/1724

היה לשמש עדות מרשיעה נגדם, אך סיפורי ה'אליבי' שלהם לא הועילו. הם נשלחו ללטרון. גאולה נשלחה לבית הסוהר לנשים בבית לחם. הלח"י השתמש בדירה זו במשך כחודשיים וחצי.

נתגלה משדר חשאי של "לוחמי חרות ישראל"

משדר חשאי של "לוחמי חרות ישראל" נתגלה אמש בבית ברחוב השומר 3 בתל-אביב, בשעת חיפוש שהקיף את הרחובות השומר, רמב"ם והכרמל. השידור של תחנה זו נפסק אמש רגעיים מספר אחר שהתחיל. על הבית הנ"ל התנוססה אנטנה גבוהה, ששמה כנראה למשדרים. כמה צעירים יצאו אחת נאסרו.

על החיפוש נודעו פרטים אלה: אמש בשעה 8 הקיפו כוחות צבא מהדיבריה המוטסת את הרחובות רמב"ם, השומר ושוק הכרמל בתיא, חסמו את מכוונותיהם בגדרי תיל וערכו חיפוש מדוקדק בכתים, בחצרות ובמחסנים. השרות בקו "המעביר"

מספר 9 הופסק ומשמרות של חיילים מוויינים הועמדו על גגות הבתים ברחוב נחלת בנימין בקרבת מקום החיפוש. החיפוש נתרכז בעיקר סביב הבית מספר 3 ברחוב השומר. באחת הדירות שעל גג הבית הוה, בה גרים 4 צעירים, נשכרו רהיטים על מנת לחפש בהם. מטות, שולחנות ומזרונים הוחרמו לבדיקה נוספת. שני צעירים שהיו בדירה נאסרו.

החיפוש נמשך כשעה וחצי. חיפשו גם בעלות ורקורים. כבתים רבים נגדם נזק בשעת החיפוש במטות וארונות ואף מתחת

לרצפה. בכמה מקומות פתחו גם ציפיות כרים. בכמה בתים נמצאו שמיכות צבאיות. נעצרו כ-15 איש, כמה מהם במלון "הכרמל" ואחרים ברחוב השומר.

המשקיף, 19 בפברואר 1946

השידורים המחתרתיים

שידורים מחתרתיים החלו עוד בשנת 1939, אך הופסקו בתקופת מלחמת העולם השנייה, כאשר המאבק בנאצים ועוזריהם קיבל עדיפות על פני השאיפות הלאומיות של היישוב.

בפברואר 1946 פעלו בארץ שתי תחנות שידור מחתרתיות:³ 'קול ישראל', תחנת השידור של 'ההגנה', ששידוריה חודשו ב-4 באוקטובר 1945, 'כיתחנת שידור של תנועת המרי העברי', הצעד הראשון לחידוש המאבק בבריטים לאחר תום מלחמת העולם, ו'קול המחנת העברית', תחנת השידור של הלח"י, ששידוריה חודשו בשלהי 1945.

שידורי קול ישראל נפתחו בשריקת מנגינת 'התקווה', לחן השורה 'התקנה בת שנות אֶלְפִים', התקיימו כל יום בשעה שתיים בצהריים. שידורי הלח"י נפתחו בשריקת המנון הלח"י, 'חיילים אלמונים'. השידורים התקיימו פעמיים בשבוע, בימי שני וחמישי, בשעה שבע וחצי בערב.

שידורים אלה היו שידורים קצרים, שנמשכו כ-10–15 דקות. השידורים נעשו בגלים קצרים, בדרך כלל בגל 49 מ' (5.9 עד 6.2 מה"ץ) ובגל 41 מ' (7.2 עד 7.5 מה"ץ), במשדרי את"ן (אפנון תנופה – AM). 'המשדרים הופעלו עם אנטנות Long Wire, שכן באותה עת, מקלטי רדיו ביתיים לא קלטו ללא אנטנה חיצונית. האנטנה המקובלת הייתה אנטנת Long Wire, שהותקנה על גגות הבתים (על גגות בתי דירות שנבנו בארץ עד שלהי שנות החמישים ניתן למצוא תורן נמוך ועליו טבעת גדולה, בקוטר כ-30 ס"מ, ששימשה לתליית האנטנות). זו האנטנה ששימשה למשדר המחתרתי.

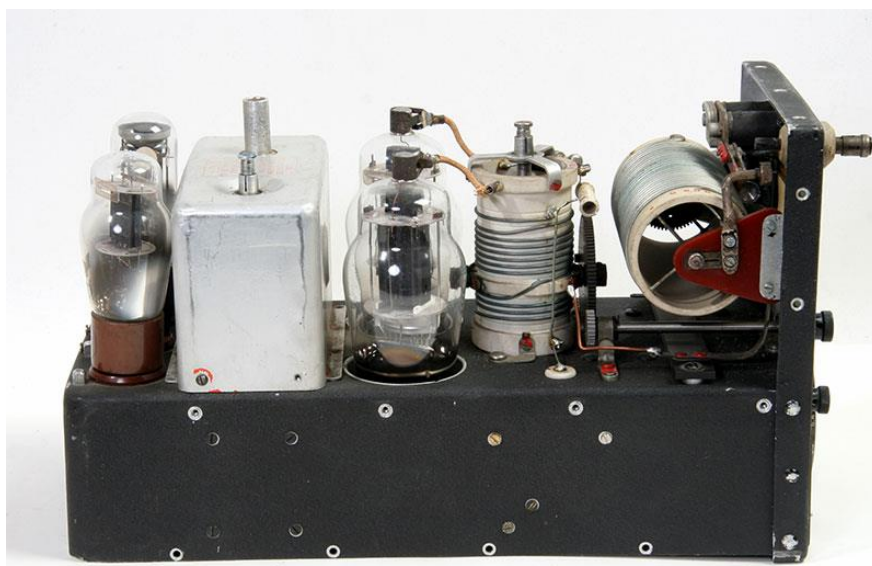
שידורי רדיו לציבור בארץ ישראל היו אז דבר חדש. שידור הבכורה של 'קול ירושלים' המנדטורי התקיים ב-30 במרץ 1936. מקלטי רדיו באותה עת היו שונים ממקלטי רדיו של היום: הם היו רהיט גדול ויקר, בארגז עץ מהודר (לא היה אז רדיו ברכב). ההאזנה הייתה לעיתים קרובות קולקטיבית: אנשים היו מתקבצים סביב מקלט הרדיו כדי להאזין לשידור. מקלט הרדיו של אותה התקופה פעל במספר 'גלים' (תחומי תדר): גלים ארוכים, גלים בינוניים ומספר תחומים של גלים קצרים. החזקת

³ השידור המחתרתי של האצ"ל, 'קול ציון הלוחמת', חודש בשנת 1942 אך נדם עם תפיסת המשדר בידי הבריטים ב-2 במרץ 1944.

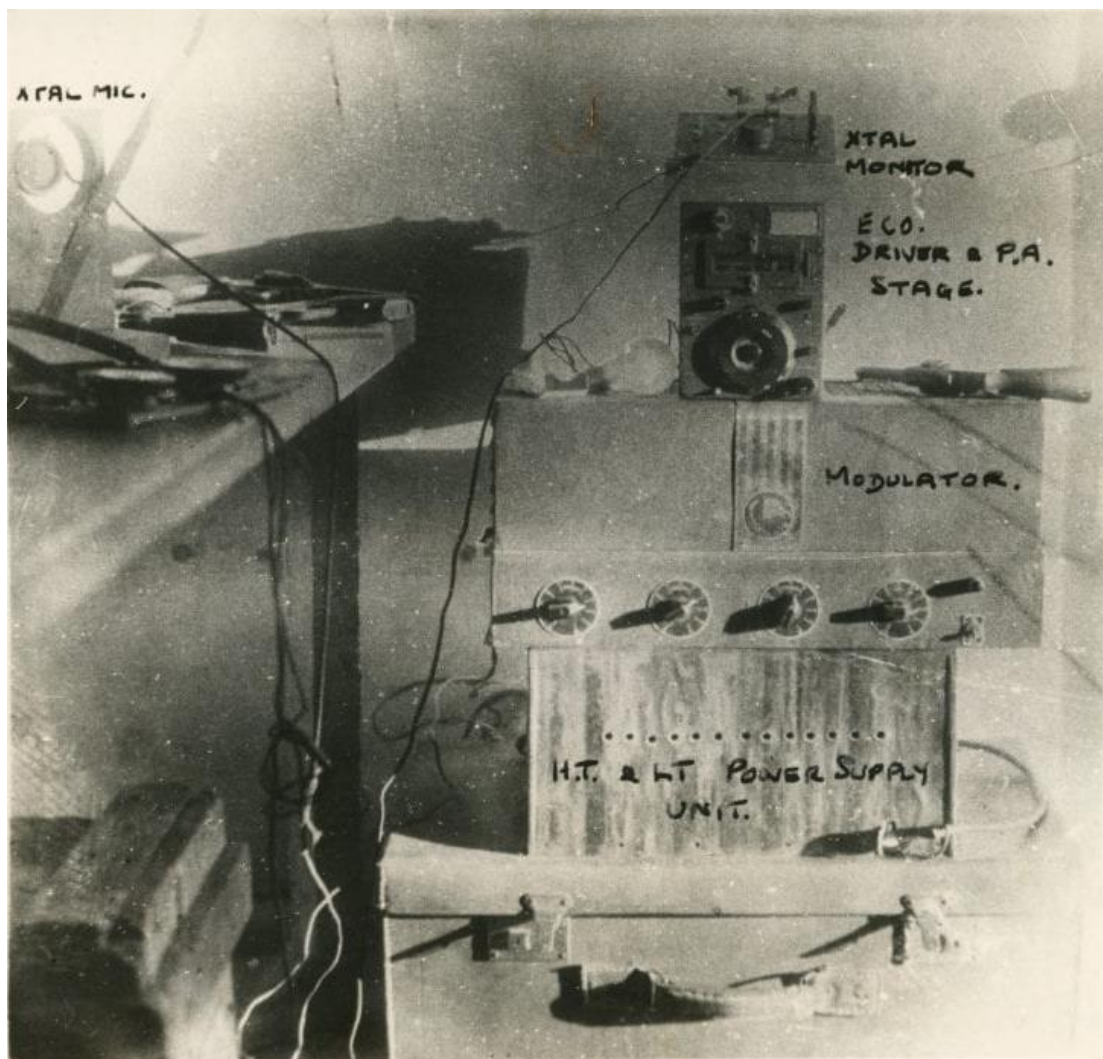
מקלט רדיו הייתה חייבת ברישיון מממשלת המנדט. בשנת 1940 היו בארץ 47 אלף רישיונות להחזקת מקלט רדיו; בשנת 1946 היו בארץ 86 אלף רישיונות. כ-80% מהמקלטים היו ביישוב היהודי.

משדר הלח"י שנתפס

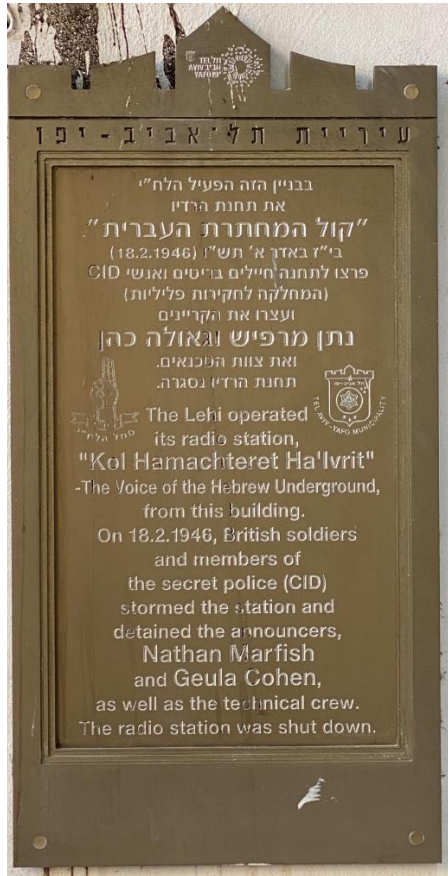
המשדר שנתפס בדירת הגג ברחוב השומר 3 היה משדר צבאי מוטס AN/ARC-5 שנגנב מחיל האוויר המלכותי (דגם שכינויו היה Command Set), שהדרגה הסופית שלו הייתה שתי שפופרות 1625 במקביל (שפופרת דומה ל-807, אך עם מתח חימום של 12.6 וולט ולא 6.3 וולט), בהספק שידור של כ-50 וואט, מגבר שמע אזורי (מסוג ששימש באולמות אירועים ובתי קולנוע) שימש כאפנן, וספק כוח ייעודי מבנייה עצמית. הציוד הורכב והופעל בידי יעקב יצחקי (בכינוי החשאי 'אלכסי').

משדר BC-458, המכונה גם T-21/ARC5
צילומים: PA3ESY

משדר הלח"י שנתפס בידי הבריטים
צילום בריטי. באדיבות העמותה להנצחת מורשת לוחמי חירות ישראל (לח"י)

המבנה ברחוב השומר 3 תל אביב, כפי שהוא נראה היום, ושלט זיכרון המוצב על המבנה צילומים: דניאל רוזן, 2020

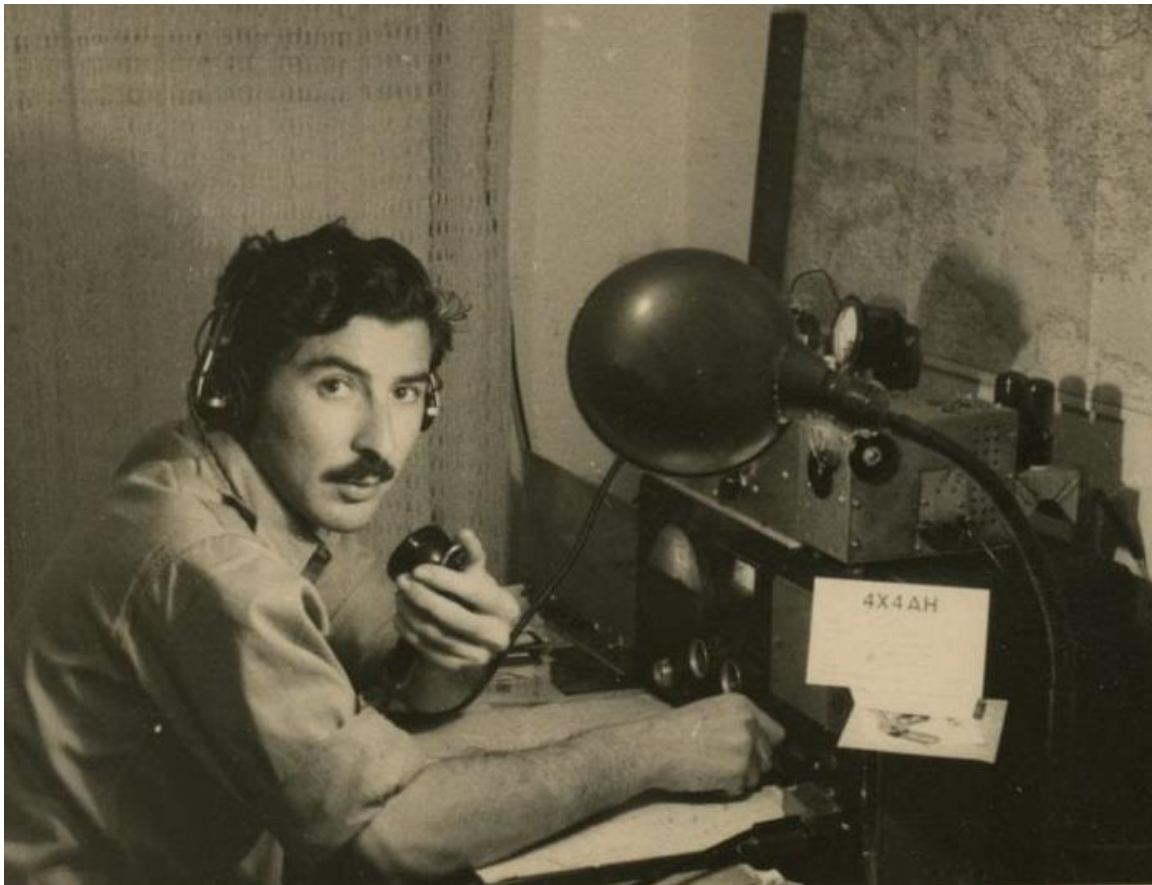
סוף דבר

יענקלה יצחקי נשפט בידי הבריטים ונשלח למחנות מעצר באריתריאה ובקניה. הקריינית גאולה כהן (בכינוי החשאי 'אילנה') נתפסה אף היא באותה פשיטה בריטית, נשפטה ונדונה לשבע שנות מאסר.

יענקלה נכלא בכלא יפו, בלטרון ובירושלים, ואחר כך הוטס לגלות באריתריאה. הוא חזר ארצה ביולי 1948, עם אחרוני הגולים. עם שובו הצטרף אל לוחמי לח"י בירושלים, שם הקים את רשת הקשר. אחרי ההתנקשות במתווך האוי"ם הרזון ברנדוט, התגייס יענקלה לצה"ל, שירת בחיל הקשר, ובין היתר עסק בהקמת תחנת גלי צה"ל. עם שחרורו מצה"ל פתח עסק לטכנאות אלקטרוניקה.

גאולה כהן ריצתה 14 חודשים בכלא הנשים בבית לחם, כשבין היתר נפצעה שם מירי במסגרת ניסיון בריחה שכשל. לאחר מכן הצליחה לברוח במבצע נועז, במסגרתו התחפשה לערבייה, הסתתרה בחיפה ולבסוף חזרה לפעילות מחתרתית.

יענקלה יצחקי נפטר בפברואר 2010. גיליון אפריל 2010 של 'הגל', בטאון אגודת חובבי הרדיו בישראל, הוקדש לזכרו.

יענקלה יצחק ז"ל, 4X1AH, בתחנת החובבים בביתו בתל אביב, עם מקלט 'הליקרפטר' דגם S.40, ומשדר חובבים מבניה עצמית על בסיס Command Set באדיבות העמותה להנצחת מורשת לוחמי חירות ישראל (לח"י)